

”אָבִינוּ מִלְכֵנוּ, חֲדָשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה...”

(מתוך המחזור לראש השנה)

משימות

1. מי הם חגי תשרי?
2. התאימו לכל שורה את החג המתאים.

תפוח על דגל	סליחות של תשרי
יוֹרָה שְׁמֵרְטִיב אֶת הַסֶּכֶד	תפוח בדבש
3. שמו של חודש תשרי לקוח מהשפה האכדית: מהמילה **תשריתו** שפירושה התחלה, המציאו לחודש תשרי שם אחר שמתאים לאופיו לפי השיר.
4. כיצד מתואר מזג האוויר בחודש זה? הביאו שלוש הוכחות שונות מהשיר.
5. השלימו את הקטע במילים מתוך מחסן המילים.
הַגֶּשֶׁם הָרֵאשׁוֹן נִקְרָא יוֹרָה, וְאֵלוּ הַגֶּשֶׁם הָאַחֲרוֹן בְּשָׁנָה נִקְרָא __ .
גֶּשֶׁמִּים חֲזָקִים מְאֹד נִקְרָאִים __ או __, וְאֵלוּ גֶשֶׁם חֲלָשׁ נִקְרָא __ או __ .
כָּל הַגֶּשֶׁמִּים נִקְרָאִים __ .
מחסן מילים: מְבוּל / טַפְטוּף / גֶּשֶׁמִי זַעַף / מְלָקוּשׁ / מָטָר / זֶרְזִיף
6. בחרו בילד או בילדה מהכיתה, המוכרים לכם פחות, וכתבו להם כרטיס ברכה (הודיעו למורה למי אתם כותבים, כדי שכל ילד יקבל כרטיס ברכה).

ראש-השנה / מתוך אנציקלופדיית 2000

לפי התורה, ראש-השנה הוא היום הראשון בחדש השביעי. מאחר יותר נקבע שראש השנה יחול בראש חודש תשרי. בימי התנ"ך היו חוגגים כל ראש חודש, ואלו כיום ראש-השנה הוא החג היחיד החל בראש חודש. יתר החגים, החקלאיים והלאומיים, נחוגים במהלך החודש. זו גם הסבה לכך שאת ראש-השנה חוגגים במשך יומיים לא בחוץ לארץ בלבד, כי אם גם בארץ-ישראל: כדי למנע את החשש שתחול טעות בזהוי מולד הירח.

השנה העברית מתחילה בסתו, שבו מתחדשת העונה החקלאית אחרי חודשי הקיץ שבהם הכל קמל. גם שמו של החודש הראשון בשנה מעיד על כך. תשריתו, או תשרי, פרושו בבבלית התחלה. אולם ביהדות אין זו רק התחלת השנה, ולא במקרה נקרא החג ראש-השנה – עקר חשיבותו בחשבון הנפש של כל אדם.

בין היתר, נועדה לסמל זאת התקיעה בשופר, "זכרון תרועה": זה היום שבו זוכר אלהים את הנבראים ופוקד אותם. התקיעה בשופר היא מגנוני הכבוד שנוהגים במלך בשר ודם – על אחת כמה וכמה בבורא עולם.

ראש-השנה נחשב ליום הדין, שבו נשפטים כל בני האדם. אפי זה של החג התגבש באלפי השנים האחרונות, ולפני-כן התייחד בקרבנות, שהיו שונים מאלה של שלוש הרגלים וראשי החדשים. עם זאת ראש-השנה היה, פנראה, מעין הקדמה מכינה ליום הכפורים, שבו נחתם ספר החיים והמתים, ויש הסבורים כי התקיעה בשופר נועדה להזכיר כי קרב חג הסוכות – ממועדי העליה לרגל.

כיום ראש-השנה פלו שמחה: אוכלים היטב, לובשים בגדי חג, ומבקרים חברים וקרובים. יום הדין עבר פלו לחלקתו של יום הכפורים. עם זאת בקרב הצבור הדתי מקימים מצוות חשובות אחדות, ובהן בולטת "שמיעת השופר".

בימי קדם התנהל ופוח אילו קולות יש להפיק מן השופר: "יבבות" ארכות; קולות כמעין בכי – "כאדם בוכה ומקונן, קולות קצרים סמוכין זה לזה";

ואולי "גניחות" ממשכות. הִיָּה יְדוּעַ שֵׁישׁ לְהַשְׁמִיעַ אֶת קוֹל הַשׁוֹפָר שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים, וּבְגִלְלַת הַסֶּפֶק – הַחֲלִיטוּ לְצַרֵּף אֶת מִנְהֲגֵי כָּל הַקְּהָלוֹת: שְׁלוֹשׁ "יָבֻבוֹת", שְׁלוֹשׁ "בְּכִיּוֹת" וְשְׁלוֹשׁ "גְּנִיחוֹת", וְגַם שְׁלוֹבֵיִם שׁוֹנִים: יָבֻבָה וְשִׁתִּי בְּכִיּוֹת, וְכֵן הֵלְאָה. 30

לְקוֹלוֹת אֵלֶּה קוֹרְאִים תְּקִיעָה, שְׁבָרִים וּתְרוּעָה, וְסֹדֵר הַתְּקִיעוֹת מְחִיב לְהַשְׁמִיעַ תְּקִיעָה מְמֻשְׁכֶּת לִפְנֵי כָּל שְׁלִישִׁיהָ וְאַחֲרֶיהָ. מִשׁוּם כָּךְ סָדָּךְ כָּל הַתְּקִיעוֹת מֵגִיעַ לְמֵאָה, וְנִמְשָׁךְ כְּשֶׁעָה.

מִנְהַג אַחֵר נִקְרָא "תְּשֻׁלִּיךְ": יְהוּדִים דְּתַיִם נוֹהֲגִים לְנַעַר בְּאֶפֶן סְמָלִי אֶת בְּגָדֵיהֶם מִן הַעֲוֹנוֹת שֶׁדָּבְקוּ בָּהֶם בְּשָׁנָה שֶׁהִסְתִּימָה. הֵם עוֹשִׂים זֹאת לִיד הַיָּם אוֹ לִיד נָהָר, אוֹ לְפָחוֹת עַל רֹאשׁ הַר אוֹ מְעַל גֵּג שֶׁמִּמֶּנּוּ רוֹאִים אֶת הַיָּם אוֹ אֶת הַנָּהָר. 35

משימות

1. לפי התורה, ראש-השנה הוא היום הראשון בחדש השביעי. החודש הראשון בתקופת המקרא היה חודש ניסן. מדוע, לדעתכם?

2. א. אילו מנהגים יש ביום הכיפורים?
ב. מה הם סוגי התקיעות בשופר? תארו כיצד נשמעת כל תקיעה.

3. חג הסוכות – ממועדי העליה לרגל. האם אתם יודעים מה הם שלושת הרגלים? הידעתם?

הַמִּלָּה רָגַל שְׂאֲנוּ מִשְׁתַּמְשִׁים בָּהּ בְּחַיֵּי הַיּוֹם-יוֹם, פְּרוּשָׁה אַחַת מֵהַגְּפִים הַתְּחִתוֹנוֹת שֶׁבְּגוּפֵנוּ. הַמִּלָּה הַזֹּאת הִיא בְּצוּרַת נִקְבָּה. לְעַמַּת זֹאת הַמִּלָּה רָגַל בְּמִשְׁמָעוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מִשְׁלוֹשֶׁת הַחֲגִים שֶׁבָּהֶם עוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם, הִיא בְּצוּרַת זָכָר אוֹ בְּצוּרַת נִקְבָּה. לְפִיכֵךְ מְקַבֵּל לומר אֶת שִׁתִּי הַצּוּרוֹת: שְׁלוֹשׁ הַרְגָלִים אוֹ שְׁלוֹשֶׁת הַרְגָלִים.

4. לפניכם טבלה. מלאו אותה בכל פעם שאתם לומדים בפתח על אחד מחגי תשרי.

החג	ראש השנה	יום הכפורים	סכות + שמיני עצרת	שמחת תורה
שמות נוספים לחג	עשרת ימי תשובה "בין פסה לעשור"			
הסבה שחוגגים את החג (הפסוק המקראי או במלים שלכם)	דגמה: תחלת השנה החדשה, יום בריאת העולם והאדם			
תפלות, סמלים ומנהגים מקבילים בחג				
המסורת הפרטית בביתכם בחג				

